

הלכות הנפה סימן תרעא

ביאורים ומוספים

שידלק חצי שעה ונראה במג"א לעיל (סי' תרע"ט) כי כן הוא בשעה"צ שם (סי' ז), שטרות בית הכנסת דולקים עד חצות הלילה, ומבואר בלבושי שרר שם שכן היה דרכם, ואפילו אם כל הציבור יוצאים מבית הכנסת קודם שדלקו הנרות חצי שעה, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ה סי' קנו אות א) שאין ראוי לבנותם קודם שדלקו חצי שעה, אלא אם כן יש לחוש לגניבה או דליקה, וכן דעת הגר"ש אלישיב (פניני חנוכה פ"ו עמ' קכח-קכט) שאסור לכבות את נרות בית הכנסת בתוך הזמן, גם אם לא נשאר שום אדם בבית הכנסת.

[משנ"ב סי' ק נ]

והוא קדין ק"ת⁸⁶.

86) ורקא בית שיש לו שני פתחים, אבל אם יש לו פתח מרזח אחת חלקן מרזח אחרת, או שני חלונות משתי רוחות, דעת הגר"י קרליץ (הוט שני חנוכה עמ' שיד) שאין צריך להדליק אלא בפתח או בחלק אחד, שהרי הכל יודעים שיש לבית כמה חלונות, ולא יבואו לחשוש שלא הדליק, וכן דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש חיג פל"ה אות ו) והגר"ח קניבסקי (גם אני אודך אות ו-ז, וראה בספר הלכות חג בחג פ"ה הע' 23).

[משנ"ב סי' ק נא]

מקלא אדליק קנא, קאחנת נמי לא אדליק⁸⁷.

87) ואם אין בני הבית שחיים בלילה בבית, והדבר ניכר לעוברים ושבים, כגון מי שדרכו לילך לבקר אצל אביו או חותנו וכדו', כתב בשו"ת אגרות משה (יריד ח"ג סי' יד אות ד) שאינו חייב להדליק בביתו מפני החשד, וכן דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה חנוכה פ"ג סי').

מאידך, הנרי"ח קניבסקי כתב (ספר נר חנוכה בתחילתו אות יד) בשם החזו"א שמי שנוסע בשבת לחמיו וכדו', צריך לבקש מאחד שידליק בביתו מפני החשד, וכתב שם, שמרבי הביה"ל לקמן (סי' תרע"ט) א"א ד"ה במקום) משמע שלא בחזו"א, ונשאר בצ"ע.

אכן, אם סוגר את התריסים בביתו וניכר שאין שום אדם בביתו, היקל החזו"א (נר חנוכה פ"ד הע' לב) שאין צריך להדליק מפני החשד.

ולענין מי שדליק נרות חנוכה וככו בתוך הזמן, שמבואר בשו"ע לקמן (סי' תרע"ט) שאינו צריך לחזור ולהדליק בין שהדלקה עתה מצוה, כתב בשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ת כ"ב סי' ע"א ד"ה ומה שהקשה) שאינו צריך לחזור ולהדליק מפני החשד, שהרואה שכבו הנרות יחשוב שמא עדיין לא הדליקם, שיש לו שהות להדליק, וגם יראה שבשאר הלילות הוא מדליקם [ראה מה שכתבנו לפני כן על הנוסע מביתו ללילה אחד], מה שאין כן בענינו שאינו מדליק כלל כל ימי החנוכה באחד מן הפתחים ונבחהילה כתב שם שראוי להחמיר ולחזור ולהדליקם מפני החשד, וראה בשערי תשובה לקמן סי' תרע"ט סי' יב, ובקרבן נתנאל שבת פ"ב סי' י"ט סי' יז, ודעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה שם דבר הלכה אות יד) שלולי דברי השערי תשובה והקרבן נתנאל הי"ל [שצריך להשאיר את הנר במקומו כדי שלא יחשדו], היה נראה שלא חייבו חז"ל להדליק מפני החשד אלא בשעה שבא לקיים את מצות ההדלקה, אבל אם כשקיים את מצות ההדלקה לא היה בו חשד, ורק לאחר מכן התחדש בו חשד כגון שכבו נרותיו כ"ל, לא חייבוהו חז"ל לחזור ולהדליקם מפני החשד, ובעין זה דעת הגר"ח קניבסקי (גם אני אודך אות יא).

אכן, הבית הלוי (פר' מקץ עניני חנוכה ד"ה שם כבתה זקוק לה) כתב, שצריך לחזור ולהדליק משום חשד, וצ"ע מסתימת הפוסקים שמשמע שאין חיוב כלל לחזור ולהדליקם אפילו באופן שיש חשד.

[משנ"ב סי' ק מז]

קְשֶׁעָ שְׁהָעוֹלָם מְקַבְּצִים⁸² וכו', וְהַדְּלִיק גַּרְהֲנֶנְהָ⁸⁸.

82) וטעם נוסף להדלקה בבית הכנסת אחר מנחה קודם צאת הכוכבים, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ד סי' סד) כיון שהדלקה בבית הכנסת היא דמיון להדלקת המנורה בבית המקדש בדלעיל (סי' מ-מב), והדלקת המנורה בבית המקדש היתה לאחר תמיד של בין הערביים לפני הקטרת האימורים.

ומה שיש נוהגים להדליק בבית הכנסת גם בתפילת שחרית [ראה בפמ"ג לעיל סי' תרע"א א"א סי' ב], כתב בשו"ת בנין שלמה (סי' נג בתחילת התשובה) שהוא מטעם זה שהדלקת נרות חנוכה בבית הכנסת היא כהדלקת הנרות בבית המקדש [ובית כנסת הוא מקדש מעט], וכדעת הרמב"ם (פ"ג מהל' תמידין ומוספין ה"ב) שאם מצא הכוהן בבקר את נרות המנורה בבית המקדש כבויים, היה מושעם ומדליקם, ואם כן הנס היה ניכר גם בבוקר, ולכן מדליקים בבוקר בתפילת שחרית. וכתב בספר מנהגי ארץ ישראל (הלכות חנוכה אות יא) שכן פשט המנהג בירושלים ובמצרים להדליק נרות חנוכה בבית הכנסת בשחרית בלא ברכה משום 'פרסומי ניסא'.

83) ואם לאחר תפילת מנחה הולכים כל האנשים לביתם, דעת הגר"ש אלישיב (תורת המועדים סי' לג) שמימי אפשר להדליק אחרי תפילת מנחה. מאידך, דעת הגר"ח קניבסקי (ספר נר חנוכה פ"ז אות ה, תורת המועדים שם) שבאופן הנ"ל, וכן בית כנסת שיש בו כמה מנינים למנחה, ובמנין האחרון אין ציבור גדול, ידליקו סמוך לתפילת ערבית שאז רוב הציבור מקובצים.

ואם מתפללים מנחה בזמן מנחה גדולה או מוקדם שלא בסמוך לשקיעה, מנהג החזו"א (ספר נר חנוכה שם ואות ד) היה להדליק סמוך לתפילת ערבית, ואפילו אם מתפללים ערבית בשעה מאוחרת, דעת הנרי"ח וזאנר (מבית לוי ח"י עמ' יט) שאין להדליק אלא סמוך לתפילת ערבית.

מאידך, דעת הגר"ש אויערבך (הליכות שלמה חנוכה פ"ז דבר הלכה אות ג, תורת המועדים שם) שבית כנסת שמתפללים בו מנחה מוקדם וערבית בשעה מאוחרת, ידליקו בו את הנרות קודם השקיעה, אף אם אין שם אלא ציבור מועט [עשרה], וידקדקו לעשות נרות גדולים שידלקו עד שהציבור יתאסף לתפילת ערבית.

ובית מדרש או כולל שלומדים בו קודם תפילת ערבית ולאחר הלימוד מתפללים בו בקביעות תפילת ערבית, דעת הגר"י קרליץ (הוט שני חנוכה עמ' שיד) שאין צריך להימנע מלהדליק בו עד סמוך לתפילת ערבית, אלא ידליקו בזמן שמתאספים הציבור ללמוד.

מאידך, דעת הגר"ש אלישיב והגר"ח קניבסקי (תורת המועדים סי' לג) שלא ידליקו אלא סמוך לתפילת ערבית, שלא נתקנה ההדלקה בבית הכנסת אלא בזמן שמתפללים.

[משנ"ב סי' ק מח]

אֵלָא זְבַנְךָ יְהִי לְךָ מִיַּד אֶפְלוּ קָדָם מִנְחָה⁸⁴, דְּמַפְלֵ מְקוֹם אֵיכָא פְּרָסוּמִי נִסָּא קְשָׁבְאִים אַחֲרֵיכֶּךָ לְבֵית־הַפְּנִיטָה וְרוֹאִים תְּנִדוּת⁸⁵.

84) ומי שמדליק נרות חנוכה זמן רב קודם השקיעה, כתב לקמן (סי' תרע"ט סי' ב) ובשעה"צ שם (סי' ז) שאם יש לו אפשרות להחפיל מנחה גדולה, ראוי לבתחילה לעשות כן, שהרי מה שהוא מדליק הרבה קודם השקיעה, הוא משום שאפשר לסמוך על הקולא שמפלט המנחה ואילך אפשר לעשותו כמו לילה, ואין יתפלל לאחר מכן תפילת מנחה ונראה בפמ"ג כאן (א"א סי' י) שהוא הדין למדליק בבית הכנסת.

85) ולענין שיעור השמן הנצרך להדלקה בבית הכנסת [כשמדליקים בזמן]. מבואר לקמן (סי' תרע"ט סי' יג וסי' תרע"ט סי' ו) שצריך



הלכות חנפה סימן תרעא תרעב

הנה ואם מדליק בשני פתחים, אינו מקריב רק באחד מהם ובשני מדליק בלא כרנח (רן). מיהו, בזמן הזה שפלים מדליקין (נד) בפנים ממש ואין סבר לבני רשות-הרבים קלל, אפילו יש לחצר או לבית הרבה פתחים להרבה רוחות אין מדליקין אלא פעם אחת בפנים, כן נראה לי, וכן הפנהג פשוט:

תרעב זמן הדלקת נר חנפה, וכו' ב' סעיפים:

א אין מדליקין נר חנפה קדם שתשקע החמה אלא (א) *עם (ב) סוף שקיעתה, *לא מאחרים *ולא מקדימים. וי'ש מי שאומר (ב) שאם הוא טרוד יכול להקדים (ג) מפלג המנחה ולמטלה.

א לשון הרמב"ם
בפ"ק ד' מקראת
שבת כ"א ב' ד"ט
מקראת אה"כ

באר היטב

חכם צבי סימן צא ובתשובתו ודאי אלוהו סימן ה' ועין פני-אחרון פשה ששבע להקשות. וד"ק:
(ה) סוף. הינו צאת הפוכבים, פ"ח, מ"א:

בפסח א' ונד שלא הדליק בשני בא, יכול לבדו קשה-דליק בפסח שני ע"ש:

משנה ברורה

בבית אחד. אבל אם הם בשני בתים או שפית אחד חלוק מתוכו, אף-על-פי שהם של אדם אחד צריך להדליק בשתייהן (ט) משום תשד"ט⁸⁸, (כ) שיתחדו ששני בני-אדם דרין שם. (סא) ויש מקלין פששיתיהו שיכין לאדם אחד: (נד) **פנים ממש.** הינו, (סג) שבזמן השורר היו מדליקין אצל פתח הבית מפנים והיו עושין צל-פל-פנים הגר לעוברים, צל-פן יש תשר כל שאין הגר פראוי לעוברים, (סד) מה שאין פן עקשו שמדליקין ממש בפנים⁸⁹ ולא אכפת לן כלל לעשות הכר לבני רשות-הרבים, על-כן לא אכפת לן פה-שדא ידדו:

א (א) עם סוף שקיעתה. הינו (ב) צאת הפוכבים, שצו העם עוברין ושכין ורואין בביתו ואיפא פרסומי נסא, אכן בערב שבת מקדימין, ויבדלקמן בסימן תרעט. והנה המספר סתם ברצת השורר וסיעתו דסבידא להו דמה שאמר הגמרא זמן הדלקת נר חנפה הוא משהשקע החמה הינו סוף שקיעה, אבל פאמת יש (ג) הרבה ראשונים דסבידא להו דכונת הגמרא הוא על תחלת שקיעה (ג) שניה, והוא בערך רבע שעה מתקדם⁹¹. ועין בבאר הלכה שבארנו, דלאותן האנשים הנהגין להפלת מעריב בזמנו דהינו אחר צאת הכוכבים, נכון לנהג פן לתחלה להדליק קדם מעריב, וכן פסח במו"ד וקציעה וכן נהג הג"א⁹² [אכן ישיל פה פליפך שמן שידלק חצי שעה אחר צאת הכוכבים⁹³], ואם לא הדליק מתקדם והג"ע זמן צאת הכוכבים, יקדים להפלת מעריב, והוא תדיר⁹⁴, וגם יש פה מצות קריאת שמע שהיא דאורייתא [שע"ת], ונדע, דאפילו הנהגין במיד להדליק אחר תפלת ערבית, מן הנכון שייכנו על-פל-פנים השמן בתוך הפרות קדם תפלת ערבית כדי שיהיה מוכן תכף אחר תפלת ערבית להדליק, דאם יעשה הכל אחר תפלת ערבית, כדאי יש לחש שיעבר עקר זמן הדלקתו, והוא חצי שעה מדינא דגמרא⁹⁵: (ב) שאם הוא טרוד וכי"ו⁹⁶, רוצה לומר, שלא יהיה לו פנאי אחר-כך⁹⁷: (ג) מפלג המנחה. הוא שעה ורביע של קדם צאת הכוכבים⁹⁸, ותשביבן השעה לפי קצו היום, דהינו

שערי תשובה

משים שפסיקים הסדר לפי הפית והרכבה מאחוריו ולכן א"א לומר ששני למעבד שא"כ הוא פחות לתוכה והיאך אפשר לומר ששכית חלוק לשני בני-אדם שהרי כל פית של אדם א' יש לו שני פתחים אלו, לכך הנהג לומר א' בצפון וא' במזרח, ע"ש. ועין בבבב"י ופ"ה בשם מקום לרדו, מי שיש לו חצר של שר פתחים שצריך באחת ויום א' ששה טרוד צנה שדליקו וכן צשו והדליקו

באור הלכה

בצפון ואחת במזרח, פן יטעה ונדפדף לפני פתח-עולם שפסח בשם רש"י 'אמר בצפון ואחד בדרום', עין שם:

* עם סוף שקיעתה. כן כסה השורר וכן כסה נרא"ש בפ"ק א דמגוית, אבל ברשב"א ור"ן משמע בהרא"ה שהוא תחלת השקיעה, אלא דמשמע שם בשקיעה שניה [הנרי"א], וכן פתח במאירי ברשב"א ור"ן. ובתב ע"ד: ועין בקדרי סוף פ"ק ב דשפת שפסח דלשון 'משהשקע' מוכח שהוא תחלת השקיעה וכי' וכן ע"ד, עד כאן לשונו, וכן פתח הפ"י ת"ש: * לא כההרים. ולפי זה צריך להדליק תכף אחר צאת הכוכבים, ואם-כן צריך עיון, מי שנהג תמיד להתפלל מעריב בזמנו דהינו אחר צאת הכוכבים אף יעשה [פמ"ג]? והנה לדורות תפלת ערבית משום זה גס"פן אינו נבא, ויש פה מצות קריאת שמע שהיא דאורייתא, וגם דהרד קודם, כמו שכתבו האחרונים, ועל-כן נראה לי דאי ש פנה כדאי מן הנכון שידליק קדם מעריב: אחד, דהנהגה הראשונה כדורא להו דלתחלה יש לנהג פן, כמו שהביא הג"א, וע"ד, דאף השורר שכתב 'סוף שקיעה', נכנס בסמוך דגם הוא כדורא לה דכולו להקדים עד קרוב לחצי שעה מקדם, והפ"י א' נספר ברצת הרמב"ם כמה שפסח מדליקין עם שקיעתה הינו ממש עם הזמן שהנפסה השמש מענינו, וירדע שבצאתו דמצות הדלקה הוא רק בחצי שעה או מעט יותר אחר-כך ואם עבר זה הזמן שוב לא ידליק עוד, אם-כן אם ידליק בשעת צאת הכוכבים אינו יוצא כלל מצות הדלקה לרצת הרמב"ם והעוברים בשיטתו זמן השקיעה, ואפילו המקלים שכולו להדליק אחר-כך, הוא גס"פן רק משמע ספק לכשה פוסקים, ועל-כן נראה דטוב ונכון לתחלה להדליק קדם מעריב, וצ"ע בשערי-תשובה שכתב בשם מהר"ק ב"ר ש"י שש"ש כן לא הפסיד, ולפי מה שהובחנו יש לנהג כן לשתתלה: * ולא מקדימים. הוא מלשון הרמב"ם, ועין בב"י ורשב"א דפליגי על זה [הנרי"א]. והנה מקור הרמב"ם, פתח הרב המיד שהוא מהר"ק דאימת בשבת כ"א עמוד ב' ובלבד שלא יקדים ולא יאחר, וקודם לה דאורי בתנאה, ולפי זה לרב הפוסקים דתפשי לה דאורי של שבת קאי וברפנו הננאל ונשי' והוספית והרא"ש ורפנו יזה והפדרי ב"ש פ"ק תפלת השחרו, והו אין לנו מקור לדיו של הרמב"ם, וגם השורר בסיון רטג נסוב לה לענין שבת, וקצת פלא על השלחן-ערוך דחסם בסיון רטג ע"ד ד לענין שבת וגם בענינו לענין חנפה: ואולי דבענינו סובר השורר, ואפשר גם להרמב"ם, שהוא טעם הסבא, שאינו נכר לפרסומי נסא כששקדים, דשנא בטיהרא מאי מהני. אבל קשה, דהתינו אם נכרש 'משהשקע' התפתי כשש"ה, מכל לו יטר שקדם שקיעה שאור היום גדול לא מנכר אור הנה וליכא פרסומי נסא, אבל כיון שהעתיק השלחן-ערוך כפרושו של השורר והפדרי דהינו מסוף שקיעה והוא צאת הכוכבים, כדאי קששקדים קצת בערך רבע שעה, והוא זמן כדן-השמשות [אפילו לרצת רבנו פ"ה וסיעתו] או מעט יותר, איפא ה"ר שהוא ללילה; ותדע, דהא בשבת גס"פן פסק השלחן-ערוך שם שלא יקדים מסעם שאינו ה"ר שמדליקו לכבוד שבת, ואפילו הכי ידוע שמכרח לבלי עלמא להדליק קדם בין-השמשות ת"ל, ועל-כרחו אנו צריכין לומר דמה שאמרו ובלבד שלא יקדים' הינו דוקא בשמדליקו בעוד היום גדול שאז אינו מנכר שהוא לכבוד שבת, וכן בענינו שהוא לשם חנפה, וכן מוכח לשון השלחן-ערוך שם, עין שם, אבל לא קששדליקו רבע שעה או אפילו חצי שעה לערך קדם צאת הכוכבים⁹⁹. והנה השורר פשהשקע' מסוף שקיעה' לא העתיק ובלבד שלא יקדים, והרמב"ם שהעתיק 'ובלבד שלא יקדים' לא העתיק 'מסוף שקיעה', אלא כבב שמדליקין עם השקיעה [וזה לשונו בפ"ק ד מהלכות חנפה הלכה ה': אין מדליקין

שער הציור

(ט) דרבינו נושא בשם הכל"בו, וכן הרמב"ם הג"א בבאורו ומוכיח מן הנשי' הפך מהלכות פסח דאברהם, עין בפ"ק א"ע: (ס) אף שכתבנו מתחלה שצדעו אנשי-עירו, והו רק לענין אם הבית חלוק מתוכו או לא, אבל לא לענין זה: (סא) כגדאברהם: (סב) אהיונים: (סג) ומה שכתב לציל קסע"ו ו בה"ה 'ומפל מקום הפנהג לומר הפנהג הנכון, וכן מוכח שם בדברי, דאי לא הכי סותר דעת עצמו, עין שם: (ד) טגן-אברהם בשם הב"ח בבאור דברי השורר, וכן פתח בקדרי בה"א: (ה) ה"ן ותושב"א ותמאיר, ועין בבאור הג"א שניה דבר זה: (ו) עין בסיון רטא שם בבאר מהו שקיעה שניה: (ז) ח"י-אדם, ואם הדליק קדם פלג המנחה צריך לכבונה ולהורר ולהדליק:



הלכות הנפה סימן תרעא תרעב

ביאורים ומוספים

השריע שם, וי"א כ"ב וחצי דקות, וי"א ב"ד דקות.

ומי שנדהג להדליק בצאת הכוכבים [הוא הדין בהדלקה במוצאי שבת שלכל הדעות מדליקים בצאת הכוכבים], ומנהגו לחוש לצאת הכוכבים כר"ת אך רק בתורת חומרא הידור, דעת הגר"ש אלישיב והגר"ח קניבסקי (שבות יצחק חנוכה פ"ד עמ' עה, פניני חנוכה פ"ה עמ' קנד קנה, נר חנוכה פ"ב הע' ב, ספר חנוכה פ"ג ס"ד) שאין לו לאחר ולהדליק נרות חנוכה בצאת הכוכבים של זמן ר"ת, כיון שיש לחוש לדעת הרמב"ם (הובא בביה"ל ד"ה לא) שאם עבר חצי שעה או מעט יותר מזמן ההדלקה, שוב לא ידליק [וצאת הכוכבים של ר"ת מאוחר יותר מחצי שעה מצאת הכוכבים של הגאונים], וכן נהג הגר"ש איערברך (הלכות שלמה חנוכה פ"טו סט"ו ודבר הלכה אות לא) אף שכל השנה מהג שלא לעשות מלאכה עד צאת הכוכבים של ר"ת, וכן דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני חנוכה עמ' שיח, פסקי הלכות חנוכה מהגר"א ד"ר פ"ב עמ' פו הע' יא), אבל מי שנדהג כר"ת משום שחושש שמעיקר הדין הלכה כר"ת, דעתם שם שינהג בן גם בהדלקת נרות חנוכה.

מאידך, ברשת אגרות משה (א"ח ח"ד סי' סב ד"ה ולפי' ד"ה וכן) משמע, שאף מי שנדהג במוצאי שבת כר"ת רק בתורת חומרה, אין לו למהר ולהדליק במוצאי שבת חנוכה קודם לכן, ובפרט שאצ"לנו מדליקים גם בכל יום בשעה מאוחרת בלילה, משום שהיכיר הפרסום הוא לבני הבית, וכן דעת הגר"ש וואזנר (קובץ מבית לוי ח"י עמ' כא), ומנהג הגר"ש סולאוויצ'יק (שבות יצחק שם) היה שלא לשנות את זמן יציאת השבת במוצאי שבת חנוכה משאר שבתות השנה.

2) וכמבואר במעשה רב (אות רלה), שזמן הדלקת נר חנוכה הוא משתשקע החמה קודם צאת הכוכבים, על כן מדליקים קודם תחילת ערבית, וכן כתב הח"י אדם (כלל קר ס"ב), ומשמע שאין צריך להדליק מיד בתחילת השקיעה, אלא קודם צאת הכוכבים [וכן דייק הגר"ח קניבסקי, הובא בספר נר חנוכה עמ' יא], וכן משמע קצת בשע"צ לחלן (סי' יד) ובביה"ל (ד"ה לא), אכן בביאור הגר"א לעיל (סי' רסא סי' יא) כתב, שזמן הדלקת נר חנוכה הוא בתחילת שקיעת החמה [וראה בביאור הגר"א כאן סי' ב הובא בביה"ל ד"ה עם], וכן נהגו תלמידי הגר"א שעלו לארץ ישראל (מועדים חמנים ח"ב סי' קנד) לדקדק מאד להקדים ולהדליק בתחילת השקיעה ממש [ואפשר שנהגו כן משום שינוי האופק], וכן מובא בשם הגר"ש איערברך (שם) שנהגו ירושלים מאז היה להקפיד מאד להדליק בדיוק בתחילת השקיעה, וכן נהג הגר"ש סולאוויצ'יק (שבות יצחק שם עמ' עא) להדליק בזמן ולא להפסיד רגע מזמן המצוה שהוא מתחילת השקיעה ממש [וראה בקונטרס חנוכה סי' א אות ב ד"ה וכשהרצית], וראה ברשת אבני נור (א"ח סי' תצט אות יא וסי' תקד אות ג) שמשחגיע זמן ההדלקה, כל רגע ורגע שלא מדליקים מאבדים חלק מהמצוה.

אכן, מנהג החזו"א (חוט שני חנוכה עמ' ש"ח, נר חנוכה עמ' יא) היה להדליק כעשרים דקות לאחר השקיעה, וכן היה מנהג בעל האימרי אמת' והיבית ישראל' מגור (שרית תשובות והנהגות ח"ב סי' שלד) להדליק עשרים דקות לאחר השקיעה, ובטעם מנהגו של החזו"א ביאר הגר"ש קרליץ (חוט שני שם), שבאופן זה יוצאים ידי כל השיטות, שהרי לדעת הגאונים זמן זה הוא צאת הכוכבים, המשך בעמוד הבא

ומשנ"ב סי' נג

צריך להדליק בשתיקה משום ה'ש' 68.

88) ובמקום שצריך להדליק מפני החשד, דעת הגר"ש קרליץ (חוט שני חנוכה עמ' שטו) שאפשר לסמוך על הדלקת קטן שהגיע לחיטוך [דהיינו שידוע להדליק נר].

הטעם שאין מברכים על נר שמדליקים מפני החשד כמבואר ברמ"א, ראה מה שכתב הגר"ש איערברך (הלכות שלמה חנוכה פ"ג ארחות הלכה הע' 50) כמה טעמים בזה [וראה מה שכתבנו לעיל (סי' תרע ט"ק יב) לענין אונן].

ומשנ"ב סי' נז

מה שאין פן עקשו שפדליקין מ'ש ב'פני' 89.

89) ואף בזמננו שיש המדליקים בחוץ, דעת הגר"ש איערברך (הלכות שלמה חנוכה פ"ג דבר הלכה אות יא וארחות הלכה הע' יט) שכיון שיש שמדליקים בפנים, אין חיוב להדליק משום חשד גם למי שמדליק בחוץ, וכן דעת הגר"ש וואזנר (קובץ מבית לוי ח"י עמ' ד) והגר"ש קרליץ (חוט שני חנוכה עמ' שטו), שכיון שבזמננו אין מקום ההדלקה שווה לכולם ואין זמן ההדלקה שווה לכולם, אין חיוב הדלקה מפני החשד.

מאידך, דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פ"ה אות ו) שבפתח יש חיוב הדלקה משום חשד גם בזמננו, מה שאין כן בחלק [ראה מה שכתבנו לעיל (סי' ג)], וכן דעת הגר"ש קניבסקי (ארחות רבנו ח"ג עמ' ד-ה).

סימן תרעב

זמן הדלקת נר חנוכה

ומשנ"ב סי' א

על תחילת שקיעה שניה, והוא פ'רף ר'כע ש'עה מ'ק'ם י' וכו', וכן נהג הגר"א² [אכן ישיל פה פ'ל-פ'ן ש'מן ש'דלק ח'צי ש'עה א'חר צ'את ה'פ'ק'ב'ים³].

1) ביאור ענין שקיעה שניה, כתב לעיל (סי' רסא סי' כ) ובביה"ל שם (סי' ב ד"ה מתחילת השקיעה), שדעת ר"ת [והיא דעת השריע שם] שיש שתי שקיעות, שקיעה ראשונה היא כשהשמש מתכסית מעינינו ושוקעת, וזמן זה הוא יום גמור, ושיעור הילוך מהלך שלושה רבעי מיל לאחר זמן זה מתחילה השקיעה השנייה, ומזמן זה הוא זמן השמשות', ושיעור מהלך שלושת רבעי מיל לאחר זמן זה הוא צאת הכוכבים.

ודעת הגאונים ועד ראשונים, וכן דעת הגר"א להלכה, שיש רק שקיעה אחת והיא כשהשמש מתכסית מעינינו ושוקעת, ומזמן זה מתחיל בין השמשות', ולאחר זמן מהלך שלושת רבעי מיל הוא צאת הכוכבים, ושיתת היראים היא, שבין השמשות' מתחיל כשיעור מהלך שלושת רבעי מיל קודם תחילת השקיעה [וראה בביה"ל שם (סי' ב ד"ה שהוא ד"ה קודם) ובביה"ל לעיל (סי' רצג סי' ב ד"ה שלושה)].

ושיעור זמן מהלך מיל, כתב במשנ"ב לעיל (סי' תנט סי' טו) ובביה"ל שם (סי' ב ד"ה הוי) שהוא י"ח דקות [והיא דעת

